

דף טז.

עין משפט א.ב.ג.

ח"מ סימן יא פעיף א

א. הזמנה לדין ^ה נעשית ע"י שליח ב"ד, בשם שלושת הדיינים. פעם ראשונה, שניה ^א ושלישית. ואם לא בא בפעם השלישית מנדים אותו למחרתו.

ב. הלך ב"ד למקום אחר ביום שקבעו לו, ^ב הולך אחריהם ואם לא הלך מנדים אותו.

ח"מ סימן יא פעיף א

עין לעיל עין משפט א.ב.ג.

עין משפט ד.

ח"מ סימן ח פעיף ה

ה. יא. אפי' בשליח ב"ד אסור לנהוג בו קלות ראש, והמצערו ב"ד רשאים להכותו ^ג מכת מרדות. והוא נאמן כשניים להעיד שביזהו כדי לנדותו.

הגה: יב. שליח ב"ד אין בו ^ד איסור לשון הרע, והשליח עצמו יכול לעשות

ת. מבב"ק דף קי"ג ע"א ושכר ההזמנה משלם המלוה-התובע. כ"כ בש"ך.

א. אמנם חולה דאנוס היה שלא בא בפעמים הראשונות שאני. וזה הדין דהזמנת ג' פעמים במי שהיה בכפרים ונכנס ויוצא די"ל שהיה לו אונס בשתי הזמנות ראשונות, אבל בידוע שנמצא בכפר שבועיים או שלוש. קובעים לו פעם אחד בזמן הידוע ואם לא בא מנדים אותו למחרתו כ"כ בסמ"ע. וכן במצוי בעיר קובעים לו רק פעם אחת, והנתיבות כתב בס"ק ד' דהאידנא נוהגים דאפי' לאנשי אותה העיר אין מנדין אותו עד לאחר שלושה הזמנות.

ואפשר שע"ז סומכין היום בבתי הדין שאין מוצאין ג"כ כתבי סירוב אלא אחר ג' פעמים. ב. כך כתב הב"י והביאו הרמ"א.

ג. ודוקא אם ישנם עדים שציערו או ביזהו, אבל בלי עדים נאמן רק לנדותו ואע"פ שזה חמור יותר ממכות כ"כ הסמ"ע. ועיין בקידושין י"ב ע"ב מהא דרב מנגיד. ובשליח של דיין יחיד שקיבלוהו עליהם אם יש לו דין שליח ב"ד עיין בספר פעמוני זהב (אנקאוה) מה שהאריך בזה ובפשטות לדברי הסמ"ע בסי' ג' ס"ק ז' מועיל ויש לו דין שליח ב"ד.

ד. נלמד בגמ' בפ' אלו מגלחין ממה שצ"ל שנאמר העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה, וידע משה שסיפרו לו השליחים, סמ"ע. ועיין בספר פעמוני זהב מה שמקשים העולם ע"ז ומה שתירץ.

דין במסרב לבוא לדין ה' להכותו, ואם הזיקו עי"ז פטור.

עין משפט ה. חו"מ סימן ב סעיף א

א. כל בי"ד אפי' אינם סמוכין אם יש צורך לגדור י' פירצה רשאים לדון הן ז' במיתה הן בממוץ ואפי' אין עדות גמורה, ה' ואפי' ע"י עכו"ם. ודוקא גדול הדור או ז' טובי העיר שהמחום ב"ד עליהם רשאים בכך.

הגה: ב. י"א דגם ז' טובי העיר הפקדם הפקר ט' וי"א י' דאין הפקדם הפקר ויש בידם להלקות לפי ראות עיניהם, ויש שכתבו שבמקום מלקות יתן ארבעים זהובים, והכל תלוי לפי ראות עיני ביה"ד למגדר מילתא ולפי הענין.

הגה: ג. בזמן הזה כ' יש להסתפק אם שייך דין גואל הדם, כיון שעכ"פ בעינן קבלת עדים להודיע אמיתות הדבר שהרגו הרוצח, ואנו לא סמוכין ואין רשאים אנו לקבל עדות נפשות.

ה. ואפי' שבידו להציל בענין אחר כ"כ הסמ"ע, אולם הר"ן בפרק המניח חולק עיין פ"ת ס"ק ו'.

ומש"כ דאם הזיקו פטור הוא מרי"ו נתיב ל"א חלק ב' ונ"י ריש פרק המניח ועיין עוד בשו"ע סי' י"א.

ו. היינו שהעם פרוצים בעבירות ושהוא צורך השעה כ"כ הטור.

ז. פי' אפי' אינו חייב מיתה וכ"כ הרמב"ם והטור, ואפי' אין עדות גמורה וגם בלא התראה שאין צריך התראה אלא לדון בדין תורה, אבל מי שעובר על תיקוני המדינה יכולים לעשות כפי צורך השעה כ"כ בתשובת הרמב"ן סי' רע"ט.

מ"מ כתב הב"י בשם הרשב"א דלדיני נפשות צריך שיהיו מוזהרין לעשות בהסכמת זקני העיר כדי שיעשו אחר צורך גדול ובמתון עכ"ל.

ה. אם הוא אלם חובטין אותו ע"י עכו"ם, וכתב הסמ"ע בס"ק ז' דמשמע אפי' גמר דין יוכלו לעשות ע"י עכו"ם כיון שהוא אלם ע"ש.

ט. טור בשם הרמב"ם, וכתב הרמ"א דכן נוהגין בכל מקום שטובי העיר בעירן כביה"ד הגדול, ומכין ועונשין והפקרן הפקר כפי המנהג. וכתב המרדכי בשם תשובת ר"ג כל מי שנתמנה על הציבור הוא כאביר שבאבירים, ויפתח בדורו כשמואל בדורו, וכל מה שעשה עשוי וכן כתב הרשב"א דכל ציבור במקומו כגאונים שתיקנו כמה תקנות לכל ישראל והביאו הסמ"ע בס"ק י' ע"ש.

י. מרדכי פרק הגוזל בתרא, דאין רשאים לשנות דבר בדבר שיש רווח לאחד והפסד לשני, או להפקיע ממון שלא מדעת כולם, ומ"מ הולכים אחר מנהג העיר וכ"ש אם קיבלום עליהם לכל דבר.

כ. עיין בקצות החושן ס"ק א'. ועיין באורים דלדעתו יש גואל הדם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

יו"ד סימן שלד פעיף מג

מג. על כ"ד דברים מנדין. א. המבזה את החכם אפי' לאחר מותו^ל. ב. המבזה שליח בי"ד^מ. ג. הקורא לחבירו עבד^נ. ד. המזלזל בדבר אחד מדברי סופרים^ס, ואצ"ל מדברי תורה. ה. מי ששלחו עליו ב"ד וקבעו לו זמן ולא בא^ע. ו. מי שלא קיבל עליו את הדין מנדין אותו עד שיתן כפי שפסקו^פ. ז. מי שיש בידו דבר המזיק^ז. ח. המוכר קרקע שלו לעכו"ם אנס, מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהאנס לישראל חבירו^ק שהוא המצרף לעכו"ם. ט. המעיד על ישראל בערכאות והוציא ממנו ממון בעדותו שלא כדין, מנדין אותו עד שישלם מה שנתחייב^ר זה ע"פ עדותו שלא כדין. י. שוחט כהן שאינו מפריש מתנות כהונה ונותנם לכהן אחר, מנדין אותו עד שיתן^ש. יא. המחלל יו"ט שני של גלויות אע"פ שהוא מנהג^ת. יב. העושה מלאכה בערב פסח אחרי חצות^א. יג. המזכיר שם שמים לכטלה או לשבועה בדברי שקר^ב. יד. המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ^ג. טו. המביא את הרבים לידי חילול השם^ד. טז. המחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ^ה ע"פ מה שהיו רגילים לקבוע בארץ ישראל בזמן שבית המקדש היה קיים.

- ל. מברכות י"ט ע"א.
- מ. מקידושין ע' ע"ב.
- נ. שם דף כ"ח ע"א.
- ס. ממשנה ו' פ"ה מעדויות לדברי ר' יהודה.
- ע. מבב"ק דף קי"ב ע"ב.
- פ. שם בדף קי"ג ע"א.
- צ. מבב"ק ט"ו ע"ב.
- ק. מבב"ק קי"ד ע"א.
- ר. מימרא דרב שם בב"ק.
- ש. מחולין קל"ב ע"ב מימרא דרב חסדא.
- ת. מפסחים נ"ב ע"א.
- א. שם בדף נ' ע"ב.
- ב. מנדרים ז' ע"ב.
- ג. מברכות י"ט ע"א, וביצה כ"ג ע"א.
- ד. מירושלמי פ"ג דמו"ק בעובדא דחוני המעגל שם.
- ה. מברכות ס"ג ע"א, וכדרך שהיו קובעין אז ומעברין בזמן חכמי המשנה.

יז. המכשיל העיור^י. יח. המעכב את הרבים מלעשות מצוה^ז. יט. טבח שיצאה טריפה מתחת ידו^ח. כ. טבח שלא הראה בדיקת סכיניו לחכם^ט. כא. המקשה עצמו לדעת^י. כב. המגרש את אשתו ועשה שותפות עם גרושתו^כ או במשא ומתן המביאן להזקק זה לזה כשיבואו לבית הדין מנדין אותם. כג. חכם ששמועתו רעה^ל. כד. המנדה למי שאינו חייב נידוי^מ.

הגה: ואין צריך לענין נידוי עדות וראיה ברורה^נ, אלא אומד הדעת באמיתות הדברים שהתובע טוען ברי לי ואז אפי' אשה או קטן נאמנים אם הדעת נותנת שאמת היה.

עין משפט ו. יו"ד סימן שלד סעיף ט

יא. אם ראו בי"ד קושי העבירה והאיסור, מחרימין גם האוכל ושותה עמו והיושב בתוך ד' אמותיו.

עין משפט זז. חו"מ סימן ב סעיף א
עיין לעיל עין משפט ה

-
- ו. מו"ק י"ז ע"א.
 - ז. מירושלמי פ"ג דמו"ק.
 - ח. מסנהדרין דף כ"ה ע"א.
 - ט. מחולין דף י"ח ע"א.
 - י. מנדה י"ג ע"ב.
 - כ. מכתובות כ"ח ע"א.
 - ל. ממו"ק י"ז ע"א.
 - מ. שם.
 - נ. ממהרי"ק בשורש ק"כ, ממו"ק דף י"ז ע"א דת"ח עביד דינא וכו'.

עין משפט כ.

יו"ד סימן שלד סעיף א

א. העובר על דבר איסור מנדין אותו ^ב לאלתר ^ע.

הגה: אבל מכח ממון אין מנדין אותו עד שיתרו בו ג"פ.

א. ב. אין נידוי פחות מל' יום ^ב, ואם אינו חוזר בו חוזרים ומנדין אותו ואם אינו חוזר ממתנינים לו ל' יום ומחרימין אותו.

אפי' פגע הרגל באמצע אינו מפסיק הנידוי, וכל זה בנידוי שלהם ^א שהיה חמור אבל נידוי שלנו שזה כמו נזיפה ^ק שלהם שיעורו ז' ימים, ונזיפה שלנו יום אחד.

הגה: מנדין למי שהייב נידוי אפי' שעי"ז יש חשש שיצא לתרבות רעה ^ר.

עין משפט ל.

יו"ד סימן שלד סעיף א

עיי' לעיל עין משפט כ

הו"מ סימן ק סעיף ג

א. ג. נגמרו הל' יום והלוה לא הביא המעות, בי"ד כותבין מיד שטר אדרכתא על נכסיו ^ש, ואם לא ימצאו לו נכסים אין מנדין אותו ^ת.

ס. מימרא דרב חסדא במו"ק ט"ז ע"א. וכתב המגיה על השו"ע שכל הדינים שבסימן זה אין נוהגין כעת ונאסרו ע"פ חכמי התורה בזמננו מכח דינא דמלכותא. וכתב הט"ז בסוף סימן זה דגדולה מזה כתב בדרישה בשם מהרמ"ץ דמהר"ם כתב דבזמן הזה אין מנדין כל מי שראוי לנדות אפי' בעבירות גדולות פן ימנעו מלעשות תשובה ע"ש.

ע. משמע אפי' בלא התראה, מיהו בב"י משמע דאפי' בדבר איסור אין מנדין אלא א"כ התרו בו. ש"ך ס"ק ב'.

ואם מנדין גם באיסור דרבנן עיי' בסעיף מ"ג.

פ. מברייתא במו"ק שם ט"ז ע"א.

צ. דהיינו של בני ארץ ישראל.

ק. עיי' בסעיף י"ד בענין נזיפה.

ר. והט"ז כתב שאין לעשות מעשה ובנה"כ כתב לדחות ראיותיו דא"כ בטלה דין נידוי מישראל.

ש. רמב"ם ריש פכ"ב ממלוה ואין ממתנינן בה"ב כמו בסי' צ"ח סעיף ה', כיון שכאן מודה הלוה שהשטר כשר ורוצה לשלם אלא ביקש שיקבעו לו זמן כ"כ בב"י.

וכאן מיירי אפי' אחר הל' יום אומר אביא מעות לפרוע לו ג"כ אין ממתנינים דעד מתי יהיה זה להמתין לו, סמ"ע ס"ק ו'.

ת. דמה היה לו לעשות, כיון שאין לו ולא סירב מלבוא לבי"ד. סמ"ע ס"ק ז'.

אבל אם יאמר איני רוצה לשלם כותבין אדרכתא מיד ואם לא ימצאו לו נכסים מתריץ בו שני וחמישי ושני ואח"כ מנדין אותו, ועומד בנידויו עד שישלם לו או עד שיטען הלוח שאין לו כלום וישבע על זה. ואם עמד בנידויו ל' יום ולא תבעו להתיר נידויו, מנדין אותו עוד ל' יום^א, ואם עמד בהם ולא שילם מחרימין אותו. וסדר הנידוי והחרם מבואר ביור"ד סי' של"ד.

עין משפט מ. יו"ד סימן שלד פעיף א
עיינ לעיל עין משפט כ

עין משפט נ. יו"ד סימן שלד פעיף יג

יג. הא דאמרינן סתם נידוי ל', היינו לענין כשמנדין אותו אומרים: פלוני יהא בנידוי שלשים יום; ומ"מ אם חוזר בו, אם היה הנידוי בשביל ממון או אפקירותא ופייס לבעל דינו, מתירין אותו לאלתר. ואפילו אם לא חזר בו, יש מי שאומר שמתירין לו לאחר שלשים יום, והוא שיבא לבית דין ומבקש שיתירו לו. אבל אם מזלזל בנידוי ואינו מבקש שיתירו לו, מניחין אותו בנידוי עד שימות. ויש מי שחולק בזה וסובר דאף לאחר שלשים אין מתירין לו עד שיחזור (ב"י בשם הרמב"ם); (ותוך שלשים אין מתירין לו אפי' חזר ממה שעשה) (משמע בב"י לדעת הרמב"ם).

עין משפט ס. יו"ד סימן שלד פעיף טו

מנה: רב שגזר חרם ונידוי באיזה דבר ואין תלמידיו יכולין לעמוד בגזרותיו, אינם צריכים לקיים^ב גזירותיו.

עין משפט ע. יו"ד סימן שלד פעיף כ

כ. מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת אפי' גדולה יותר, אבל מנודה לעיר

א. דסתם נידוי ל' יום, וצריך א"כ לחדש הנידוי כל ל' יום עד שישלם או יטען שאין לו כלום וישבע על כך.

ב. כ"כ הרמ"א בסי' רכ"ח בסופו לענין גזירת הקהל. והוא ממהרי"ל.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

אחרת אינו מנודה לעירו^ג.

עין משפט פ.

יו"ד סימן שלד פעיף כא

כא. מנודה לנשיא, מנודה לכל ישראל. מנודה לכל ישראל, אינו מנודה לנשיא.

עין משפט ז

יו"ד סימן שלד פעיף מה

מה. מד. ראובן שחייב לשמעון ממון בדין ומסרב מלפורעו אם נידה שמעון ראובן עד שיפרענו נידויו נידוי^ד.

הגה: וי"א דלא עביד איניש דינא לנפשיה לנדות חבירו על דבר ממון^ה. וכן עיקר.

עין משפט ק.

יו"ד סימן שלד פעיף כו

כו. נידוהו שלשה אין שנים יכולים להתיר לו, אלא אם השלישי יתן להם רשות^ו, אבל שלושתן מתירין לו אפי' זה שלא בפני זה, ואע"פ שהיו ביחד בשעת הנידוי.

כו. כז. אם היו רבים בשעת הנידוי צריך שכולם יתירוהו, וגם אותם שנמלכו בהם בשעת הנידוי חשובים מהמנדים וצריך שיתירו לו גם הם.

עין משפט ר.

יו"ד סימן שלד פעיף כה

כה. ג' שנידו או החרימו והלכו להם, יכולים ג' אחרים להתיר, וי"א

ג. מברייטא במו"ק דף ט"ז ע"א.

ד. אע"פ שהמנדה אינו ת"ח. ש"ך ס"ק צ"ג.

ה. אפי' ת"ח דאין אדם יכול לנדות לעצמו בשביל ממון בשום ענין לדעה זו. ש"ך ס"ק צ"ד.

ו. הרא"ש בשם הראב"ד.

שצריך שיהיו גדולים כמותם^ז.

הגה: וגדולים היינו בחכמה, ביראה, ובשנים.

יו"ד סימן שלד פעיף א

עיין לעיל עין משפט כ

עין משפט ש.ת.

דף טז:

יו"ד סימן שלד פעיף א

עיין לעיל דף טז. עין משפט כ

עין משפט א.

ז. והיינו בתוך הזמן, אבל אם עבר זמן הנידוי שהוא ל' יום או מה שקבעו המנדים יכול גם יחיד מומחה או ג' להתיר לו.